

آیا دو حمله‌ی اخیر مذاکرات غزه و قدرت بازدارندگی در برابر ایران-حزب‌الله را از بین می‌برد

به قلم دنیس راس (/fa/experts/dnys-ras-0/), دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/), نئومی نیومن (/fa/experts/frzyn-ndymy/), فرزین ندیمی (/fa/experts/nywmy-nywmn/)

۹ اوت ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/will-two-attacks-kill-gaza-talks-and-iran-hezbollah-deterrence
العربية (/policy-analysis/hl-syqdy-hjwman-ly-mhadthat-ghzt-wrd-ayran-whzb-allh/)

تحلیل کوتاه

چهار کارشناس انستیتو واشینگتن در مطلب زیر به بررسی محاسبات اسرائیل در پشت انجام چنین حملات پر سر و صدایی در این برهه زمانی تأثیرات احتمالی آنها بر روی مذاکرات آزادسازی گروگان‌های غزه نیاز احتمالی ایران به پاسخ نظامی برای حفظ آبرو و موارد دیگر پرداخته‌اند.

در نگاه نخست تنها نکته اشتراک بین دو ترور هدفمند اخیر—فرمانده ارشد حزب‌الله فواد شکر در ۳۰ ژوئیه در بیروت و رییس دفتر سیاسی حماس اسماعیل هنیه در حمله‌ی چند ساعت بعد در تهران که هنوز مسوولیت آن را کسی بر عهده نگرفته—این است که هر دو از اعضای ارشد "محور مقاومت" خودخوانده ایران بودند. حمله به شکر آسان‌تر قابل توضیح است: اسرائیل او را مسوول حمله موشکی ۲۷ ژوئیه می‌دانست که دوازده کودک را در مجدل شمس کشت. با این حال در حالی که آن حمله چندین خط قرمز را رد کرد اسرائیل همچنان نمی‌خواست جنگ تمام‌عیاری را بر سر آن با حزب‌الله آغاز کند—از این رو ترجیح داد بجای حمله‌ای گسترده با تلفات غیرنظامی سنگین حمله هدفمندی انجام دهد که هزینه محسوسی (زدن یک فرمانده ارشد در قلب بیروت) را بر حزب‌الله تحمیل می‌کرد. این رویکرد پرسش "پس از این چه" را برای حزب‌الله باقی می‌گذارد در حالی که نشان داد اسرائیل همچنان بر این گروه و حرکات آن اشراف اطلاعاتی دارد. کشته شدن هنیه بیشتر غافلگیرکننده بود—بخشی به این دلیل که گزارش شده بود او اصلی‌ترین میانجی قطر در مذاکرات جاری برای آزادی گروگان‌هایی بود که در ۷ اکتبر ربوده شده بودند و همچنین به این دلیل که او در آن زمان در ایران بود. اسرائیل هنوز اعتراف نکرده که عامل حمله در مرکز تهران (که گفته می‌شود عامل آن بمب از پیش کار گذاشته شده بوده) است اما ماهیت عملیات و هویت هدف به سمت اسرائیل اشاره دارد. کشتن او در آنجا برای ایران بسیار تحقیرآمیز بوده—هنیه در آن روز با رهبر حکومت اسلامی علی خامنه‌ای دیدار کرده بود و برای مراسم تحلیف رییس‌جمهور مسعود پزشکیان در شهر بود. این تصاویر خجالت‌آور فشار زیادی را بر حکومت وارد می‌کند تا به نحوی پاسخ دهد.

محاسبه با فرمول ایران

تمایل اسرائیل برای احیای بازدارندگی به‌کنار رهبران اورشلیم و واشینگتن همچنان هم باید فکر کنند که پاسخ احتمالی ایران و حزب‌الله چگونه خواهد بود. به کشتارهای هدفمند این هفته می‌تواند باعث شود هر دو کشور با دقت بیشتری به چگونگی اقدام خود در برابر دعوت طولانی‌مدت تهران برای ایجاد "حلقه آتش" به دور اسرائیل فکر کنند. با این حال حتی اگر آنها تصمیم بگیرند که در بلند مدت محتاط‌تر رفتار کنند چه‌بسا در کوتاه‌مدت واکنش نشان دهند که این امر خطر اشتباه محاسبه بیشتر را افزایش می‌دهد. از نظر ایران به کشته شدن هانیه باید پاسخ قابل توجهی داد زیرا این اتفاق در تهران رخ داده که نشان می‌دهد رژیم نمی‌تواند از مهمانان و متحدان "هم‌محور" خود محافظت کند. برای حزب‌الله کشتن شکر کمتر تحقیرآمیز و بیشتر یادآور آسیب‌پذیری‌های حیاتی آن گروه است. مانند ایران این گروه نیز به دنبال شناسایی نشت‌های اطلاعاتی و جاسوس‌ها در دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی خود در روزهای آینده خواهد بود. با این حال آن‌ها همچنین خواستار وارد آوردن دیر یا زود هزینه بر اسرائیل هستند. به نظر نمی‌رسد نه تهران و نه نماینده ارشد آن

خواستار جنگ با اسرائیل باشد اما آن‌ها نیز نیاز دارند تا ضعیف به نظر نرسند

در مورد نوع تلافی‌جویی که ممکن است انجام دهند آن‌ها توانایی انجام حملات دقیق مشابه بر روی شخصیت‌های ارشد اسرائیلی را ندارند. با این حال آن‌ها می‌توانند با رگبار موشک‌ها و راکت‌ها به اسرائیل حمله کنند. ایران چه‌بسا حملات همزمانی با حزب‌الله حوثی‌ها در یمن و نیروهای نیابتی خود در عراق برنامه‌ریزی کند با امید به اینکه برخی از موشک‌ها و سهاب‌های آنها از سد پدافند هوایی اسرائیل عبور کنند یا دست‌کم ذخایر موشک‌های رهگیر پدافند اسرائیل را خالی کنند. علاوه بر این پس از حمله مستقیم ایران به اسرائیل در ۱۴ آوریل که نتوانست در برابر حملات داخلی به ایران بازدارندگی ایجاد کند رژیم ممکن است تصمیم بگیرد که بار دیگر از قلمرو خود به اسرائیل حمله کند.

حمله آوریل شامل یک دور حمله موشکی بالستیک و کروز بود بنابراین تهران چه‌بسا این بار انجام چند دور حمله را در نظر داشته باشد تا نشان دهد که دارد از نردبان تشدید بالا می‌رود. نکته اینجاست که اسرائیل و متحدانش باید به تمام گزینه‌هایی که ایران ممکن است در نظر بگیرد به دقت فکر کنند. به احتمال زیاد تهران حزب‌الله را تشویق خواهد کرد تا به حمله به طیف گسترده‌تری از اهداف در اسرائیل بپردازد که اگر فقط شکر کشته شده بود ممکن بود انجام ندهد. و این بار محور ممکن است تلاش کند سطح هماهنگی و همکاری مؤثرتری را نشان دهد.

ناکامی مذاکرات آتش‌بس غزه

در عرصه دیپلماتیک احتمال دارد تهران از حماس بخواد که تمام حرکت‌ها به سمت توافق گروگان‌گیری و آتش‌بس را متوقف کند تا این تصور ایجاد نشود که حملات اسرائیل و فشار نظامی موثر واقع شده‌اند. این به این معنا نیست که توافق هرگز به نتیجه نخواهد رسید اما تاخیر در روند آن به احتمال زیاد قطعی است. در اسرائیل تصمیمی که به‌نظر می‌رسد برای کشتن هنیه گرفته شد احتمال کوتاه آمدن بنیامین نتانیاهو از شرط‌های خود در مذاکرات توافق بر سر گروگان‌ها را به شدت کاهش داده است به خصوص حالا که احتمال دارد حماس هم شرایط خود را سخت‌تر کند. در هفته‌های اخیر دو نظریه رقیب در مورد چگونگی برخورد او با مسئله گروگان‌گیری پدیدار شده است. یک نظریه این است که او حالا که کنست وارد تعطیلات سه ماهه شده و او به‌طور موقت از رأی عدم اعتماد اعضای راست‌گرای ائتلاف خود که هرگونه مصالحه با حماس را رد می‌کنند در امان است انعطاف‌پذیرتر خواهد شد.

نظریه دوم این است که موضع بی‌مصالحه او بیش از یک رتوریک است—و او به‌واقع تا زمانی که حماس به طور قابل توجهی از لحاظ نظامی ضعیف نشده توافقی را نخواهد پذیرفت. بر اساس این خط فکری او مصمم به حفظ دو مسیر در غزه است که کنترل فیزیکی آن‌ها را برای جلوگیری از بازسازی حماس یا شلیک راکت به اسرائیل در آینده حیاتی می‌داند: مسیر نتزاریم در قسمت شمالی نوار و مسیر فیلادلفی در مرز مصر.

حمله به هنیه به نظر می‌رسد نظریه‌ای را که نتانیاهو بر سر شرایط خود برای توافق گروگان‌گیری مصالحه نخواهد کرد تقویت می‌کند—حتا اگر این شرایط به شدت توسط رهبر ارشد حماس در میدان یحیا سینوار رد شده باشد. در واقع نتانیاهو در زمان دیدار دوهفته پیش خود با پرزیدنت بایدن در واشینگتن هیچ نشانه‌ای از تمایل به مصالحه بروز نداد. به جای استفاده از تعطیلات کنست به عنوان فرصتی برای مصالحه‌های سخت نشانه‌هایی ظاهر شده‌اند که او ممکن است حملات بیشتری را بر روی شخصیت‌های ارشد حماس مجاز کند (قابل توجه است که تلاش‌های پیشین اسرائیل برای از بین بردن حماس با هدف قرار دادن رهبران آن بارها ناکام مانده برای نمونه قتل‌های پیشین بنیان‌گذار حماس احمد یاسین جانشین او عبدالعزیز رنتیسی و فرمانده نظامی احمد جباری).

در میان رهبری فراگیرتر حماس مشخص نیست که آیا مرگ هنیه تماس‌ها با اسرائیل در مورد مسئله گروگان‌گیری را متوقف خواهد کرد یا تنها به تاخیر خواهد انداخت. او به دلیل ارتباطاتش با قطر عاملی کلیدی در آن مذاکرات بود اما انتظار می‌رود که شخصیت دیگری از حماس در نهایت جای او را بگیرد (هرچند هر یک از نامزدهای احتمالی با هشدارهایی همراه است—خالد مشعل با مخالفت ایران روبه‌رو خواهد شد که خواهان شخصیتی تندروتر است در حالی که موسی ابو مرزوق از حمایت در بین صفوف حماس برخوردار نیست).

کشته شدن سایر رهبران حماس در این سال مانند مروان عیسی محمد الضیف و صالح العاروری مانع از پیشرفت مذاکرات نشد باید دید که آیا پس از هنیه همین اتفاق خواهد افتاد یا خیر. دست‌کم روند انتقال قدرت به‌دلیل چالش‌های لجستیکی برگزاری جلسه دفتر سیاسی در زمان جنگ برای انتخاب یک جانشین دائمی مختل خواهد شد. در مورد محاسبات نظامی حماس معاون سینوار خلیل الهیه پس از مرگ هانیه در یک کنفرانس مطبوعاتی در تهران ظاهر شد و اظهار داشت: "حماس و ایران علاقه‌ای به جنگ منطقه‌ای ندارند اما با این حال کشتن هنیه جرمی است که شایسته مجازات است." این بیانیه با هدف اصلی تعیین شده توسط حماس و سینوار پس از ۷

اکتبر یعنی کشاندن اسرائیل به یک جنگ منطقه‌ای چند جبهه‌ای در تضاد است. الهیه چه بسا این عبارات را برای خوشایند میزبانان خود در تهران انتخاب کرده بود.

در جاهای دیگر عرصه فلسطینی در کرانه باختری و شرق اورشلیم پس از خبر مرگ هنیه راهپیمایی‌هایی به سرعت برپا شد و از ساکنان خواسته شد که از حماس حمایت کرده و در برابر اسرائیل متحد شوند. چند ساعت پس از کشته شدن او حماس مسوولیت یک حمله تیراندازی و چاقوکشی نزدیک شهرک یهودی کریات‌اربع را بر عهده گرفت و آن را به عنوان پاسخ به حمله تهران توصیف کرد. با این حال یک قیام گسترده‌تر بعید به نظر می‌رسد. رییس جمهور حکومت خودگردان فلسطینی محمود عباس نیز کشته شدن هنیه را محکوم کرد. اگرچه او به طور خصوصی حماس را به عنوان تهدید می‌بیند و مدت‌هاست از هرگونه تحولی که گروه را ضعیف کند استقبال کرده است.

تأثیر بر منافع آمریکا

در مورد اینکه چگونه کشتارهای هدفمند این هفته ممکن است بر روابط دوجانبه اسرائیل با واشینگتن تأثیر بگذارد اسرائیل ممکن است می‌خواسته نشان دهد که ایالات متحده نمی‌تواند آن را از کاری که باید انجام دهد بازدارد. اگر چنین باشد این پیام قصدی برای نمایش سرکشی از نزدیک‌ترین متحد خود نبوده بلکه به عنوان راهی دیگر برای احیای بازدارندگی در برابر ایران و حزب‌الله بوده است. شاید چنین رویکردی قاطع و غافلگیرکننده‌ای در بلندمدت کارساز باشد اما نه نتایج‌ها و نه پریزدنت بایدن نباید در مورد آنچه ایران و حزب‌الله ممکن است در کوتاه‌مدت انجام دهند امیدوار باشند.

در روزهای آینده دولت بایدن به طور قابل فهمی بر جلوگیری از تشدید تنش‌ها متمرکز خواهد شد. از سوی دیگر ترس ایران از کشاندن آمریکا به درگیری به‌ترین اهرم برای مهار تصمیمات بعدی حکومت ایران است. بنابراین دولت بایدن باید از این ترس به نفع خود استفاده کند. تند شدن اخیر لحن ایران علیه ایالات متحده ممکن است نشانه‌ای باشد که تهران می‌خواهد به طور غیرمستقیم اسرائیل را از پاسخ قاطع به هرگونه تلافی‌جویی محور به دلیل افزایش خطر تشدید بیشتر بحران باز دارد. با این نظر و با توجه به اینکه اورشلیم پیام خود را رسانده است اسرائیل اکنون باید منافع و نگرانی‌های آمریکا را در نظر بگیرد.

یادداشت: از زمان انتشار این مطلب یحیا سینوار به عنوان جانشین اسماعیل هنیه انتخاب شده است.

دنيس راس مشاور و پژوهشگر برجسته ویلیام دیویدسون در انستیتوی واشینگتن است. دیوید ماکوفسکی پژوهشگر برجسته زیگلر و مدیر پروژه روابط عرب-اسرائیل انستیتو است. نعومی نویمن پژوهشگر مهمان در انستیتو و رییس پیشین واحد تحقیقات آژانس امنیتی اسرائیل است. فرزین ندیمی پژوهشگر ارشد انستیتو و کارشناس مسایل نظامی مرتبط با ایران است. ❖

درباره نویسنده

دنيس راس (fa/experts/dnys-ras-0/)

سفیر دنيس راس. دستیار ویژه پیشین پریزدنت باراک اوباما. مشاور انستیتو و هموند برجسته ویلیام دیویدسون در انستیتو واشینگتن است.

دیوید ماکوفسکی (fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

نیومی نیومن (/fa/experts/nywmy-nywmn/)

نیومی نیومن پژوهشگر مهمان در انستیتو واشینگتن است و مسایل مربوط به فلسطینی‌ها را دنبال می‌کند. او پیش از این رییس بخش پژوهشی آژانس امنیت داخلی اسرائیل یا شین‌بت بوده و در وزارت خارجه آن کشور هم خدمت کرده است. نیومن به‌تازگی تحصیلات دوره دکتری خود را در دانشگاه تل‌آویو شروع کرده است.

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

ژوهشگر ارشد انستیتو واشینگتن و کارشناس مسایل دفاعی و امنیتی ایران و منطقه خلیج فارس است. او پیشتر گزارش مفصلی درباره استراتژی جنگ دریایی نامتقارن ایران ([https://info.washingtoninstitute.org/acton/ct/19961/s-1fbc-2402/Bct/I-0097/I-0097:200/ct2_0/1/u?](https://info.washingtoninstitute.org/acton/ct/19961/s-1fbc-2402/Bct/I-0097/I-0097:200/ct2_0/1/u?sid=TV2%3AkuZDrBeip)) برای انستیتو نگاشته است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Israel-Turkey Relations Nearing a Rupture

اوت ۲۰۲۳

♦
Soner Cagaptay

(/policy-analysis/israel-turkey-relations-nearing-rupture)

BRIEF ANALYSIS

On the Brink? The Potential for a Broader Conflict in the Middle East

August 12, 2024, starting at 12:00 noon EDT (1600 GMT)

♦
David M. Satterfield ,

Amir Eshel ,
Dana Stroul

(/policy-analysis/brink-potential-broader-conflict-middle-east)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Increases Its Cooperation with World's Nuclear Watchdog

اوت ۲۰۲۳

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-increases-its-cooperation-worlds-nuclear-watchdog)

TOPICS

(fa/policy-analysis/fraynd-slh/) فرایند صلح

(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(fa/policy-analysis/lbnan/) لبنان

(fa/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل

(fa/policy-analysis/ayran/) ایران